

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

21 листопада 2019 року

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕ 2019

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

21 листопада 2019 року

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕ 2019

Проблеми лінгвістичної семантики: IV Міжнародна науково-практична інтернет-конференція (21 листопада 2019 року).

П 78 Збірник матеріалів. – Рівне : РДГУ, 2019. – 235 с.

The Problems of Linguistic Semantics : The 4th International Scientific and Practical Internet Conference (November 21, 2019). The Collection of Conference Proceedings. – Rivne : RSUH, 2019. – 235 p.

У збірнику матеріалів IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції “Проблеми лінгвістичної семантики” розглянуто низку питань, що стосуються актуальних проблем лінгвістичної семантики: когнітивної семантики, зіставної семантики, фонетичної, лексичної та граматичної семантики, семантики і прагматики мовних одиниць, семантики тексту і дискурсу, семантики і перекладу.

The Collection of Conference Proceedings “The Problems of Linguistic Semantics” focuses on the topical issues of Linguistic Semantics: Cognitive Semantics, Contrastive Semantics, Phonetic, Lexical and Grammatical Semantics, Semantics and Pragmatics of Linguistic Items, Semantics of Text and Discourse, Semantics and Translation.

УДК 81'37

Редакційна колегія:

Головний редактор – **Деменчук О.В.**, д-р філол. наук, професор.

Відповідальний редактор – **Кучма Т.В.**, канд. філол. наук, доцент.

Члени редакційної колегії:

Павлова О.І., канд. філол. наук, професор; **Аладько Д.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Калініченко М.М.**, канд. філол. наук, доцент; **Константинова О.В.**, канд. філол. наук, доцент; **Орел І.І.**, канд. філол. наук, доцент; **Павловська Л.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Тарасюк Н.Ю.**, канд. філол. наук, доцент; **Чеберяк А.М.**, канд. філол. наук, доцент.

Рекомендовано до друку вченою радою

Рівненського державного гуманітарного університету

(протокол № 9 від 31.10.2019 р.)

© Автори публікацій, 2019

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2019

ЗМІСТ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ:
ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ**

ЖУЙКОВА М.В.	СЛОВНИКОВА ДЕФІНІЦІЯ ЯК ВІДБИТТЯ МЕНТАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ	8
MANAKIN V.	HUMAN VALUES ACROSS LANGUAGES AND CULTURES	11
БОРИСОВА Н.В.	ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТУ <i>ЧАРИ</i>	14
КАЛІНІЧЕНКО М.М.	ДОСВІД ПІВНІЧНОАМЕРИКАНСЬКИХ ФАХІВЦІВ ЩОДО ДОСЛІДЖЕНЬ ЛІТЕРАТУРНИХ ТА ГРАФІЧНИХ ПЕРСОНАЖІВ ЯК ОБ’ЄКТІВ АВТОРСЬКОГО ПРАВА	17
ШЕВЧУК А.В.	НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНА СПЕЦИФІКА ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ	22
КІНАЩУК А.В.	КАТЕГОРІЯ ІРРАЦІОНАЛЬНОСТІ В АСПЕКТІ СИНЕРГЕТИЧНОЇ ПАРАДИГМИ МОВОЗНАВСТВА	25
YODLOVSKA A.	THE HEARING DOMAIN IN THE STRUCTURE OF VOCABULARY DEFINITIONS	29
МАКОГІН С.І.	СЕМАНТИЧНІ ОЗНАКИ У ПАРАЛЕЛЬНОМУ АНГЛІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОМУ КОРПУСІ ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ	32

ПРОБЛЕМИ КОГНІТИВНОЇ СЕМАНТИКИ

ЛЕМІШ Н.Є., ЗЕРНЕЦЬКА А.А.	ФРЕЙМОВЕ МОДЕЛЮВАННЯ СИНТАКСИЧНИХ КОНЦЕПТІВ НА ОСНОВІ КОРПУСНОГО ПІДХОДУ	35
ШЕВЧУК Т.Б.	КОНЦЕПТ <i>СУМ</i> У ЛЕКСИЧНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	38
БАЗАЛІЙ І.В.	ОБРАЗНО-АСОЦІАТИВНИЙ ШАР КОНЦЕПТУ <i>ЩАСТЯ</i> У РОМАНТИЧНІЙ КОМЕДІЇ “DESTINATION WEDDING”	42
ВОРОНІНА- ПРИГОДІЙ Д.А.	КОГНІТИВНИЙ ПІДХІД У ТЕРМІНОЗНАВСТВІ	45
КОВАЛЬ Ю.Ю.	МОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ КОНЦЕПТУ <i>ЄВРОПА</i> У СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	48
МУШИНСЬКА А.В.	КОНЦЕПТ <i>ДОЛЯ</i> ЯК СКЛАДОВА МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ	50

ПРОБЛЕМИ ЗІСТАВНОЇ СЕМАНТИКИ

ДЕМЕНЧУК О.	SEMANTIC DERIVATION OF VERBS OF LIGHT EMISSION	54
МІЗІН К.І.	АКТУАЛЬНІ СМИСЛИ ЛІНГВОКУЛЬТУРНОГО КОНЦЕПТУ <i>ГОРДІСТЬ</i> НА ТЛІ СЕКУЛЯРИЗАЦІЇ БРИТАНСЬКОЇ, НІМЕЦЬКОЇ, УКРАЇНСЬКОЇ ТА РОСІЙСЬКОЇ ЛІНГВОКУЛЬТУР	57
ТОЛЧЕСВА Т.С.	ЛІНГВІСТИЧНІ УНІВЕРСАЛІЇ У ТИПОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ	59
КОРОСТЕНСКИ Й.	ПРОЦЕСЫ КОНЦЕПТУАЛИЗАЦИИ И РОЛЬ АНТРОПОЦЕНТРИЗМА (НА МАТЕРИАЛЕ ЧЕШСКО-РУССКИХ СОПОСТАВЛЕНИЙ)	61
АЛАДЬКО Д.О.	МЕТОНІМІЧНА МОДЕЛЬ “ЧАСТИНА – ЦІЛЕ” В НОМІНАЦІЯХ ПОСУДУ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	66
KNARLAY O.	ОНОМАСІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ БАХУВРИХІ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ	68
BAUZER A.	THE EPIDIGMATIC SEMANTIC DIMENSION: A CROSS-LINGUISTIC PERSPECTIVE	72
ЮРЧЕНКО Н.С.	СПІВВІДНОШЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ПОНЯТТЯ СЕМАНТИЧНОЇ СТРУКТУРИ СЛОВА	75
БОБЕШКО М.О.	СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ ПРЕДИКАТІВ <i>KNOW / ЗНАТИ</i> В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	78
БУТКЕВИЧ Д.С.	СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ ПРЕДИКАТІВ (НА МАТЕРІАЛІ НОМІНАЦІЙ <i>GLAUBEN / ВІРИТИ</i>)	79
ВОРОНКЕВИЧ Ю.Ю.	СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ ПРЕДИКАТІВ <i>ВВАЖАТИ / CONSIDER</i> В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ	81
ЛЕХ С.З.	СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ ПРЕДИКАТІВ <i>SUPPOSER / ПРИПУСКАТИ</i> В ФРАНЦУЗЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	84
ПАЮК В.Л.	СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ ПРЕДИКАТІВ <i>UNDERSTAND / РОЗУМІТИ</i> В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	86
ХОРОША О.М.	СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ ПРЕДИКАТІВ <i>IMAGINE / УЯВЛЯТИ</i> В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	87
ЯСІНСЬКА Т.А.	СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ ПРЕДИКАТІВ <i>FÜHLEN / ВІДЧУВАТИ</i> В НІМЕЦЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	89

ФОНЕТИЧНА, ЛЕКСИЧНА І ГРАМАТИЧНА СЕМАНТИКА

ВОКАЛЬЧУК Г.М., ВОКАЛЬЧУК Є.Л.	НЕОЛОГІЧНІ ЕКСПЕРИМЕНТИ ПЕТРА ВЕЛЕСИКА	92
БІСОВЕЦЬКА Л.А.	СЕМАНТИКА СУБСТАНТИВНИХ ПРЕФІКСІВ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ	95
КОСТОЛОВИЧ Т.В.	ФОРМУВАННЯ АКЦЕНТУАЦІЙНИХ НОРМ У НАВЧАННІ УСНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	99
ЧЕБЕРЯК А.М.	СЕМАНТИКО-ГРАМАТИЧНА СУТНІСТЬ ПАРЦЕЛЯЦІЇ ЯК ЯВИЩА ЕКСПРЕСИВНОГО СИНТАКСИСУ	101
КУШНІРЧУК О.О.	MODALE BEDEUTUNGEN VON “LASSEN” IN DER DEUTSCHEN GEGENWARTSSPRACHE	104
МАЛАНЮК М.С.	ТОПОНІМИ КАНАДИ УКРАЇНСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ	108
ЛИТВИН К.І.	ШЕВЧЕНКОВИЙ НОВОТВІР <i>СНІГОКВІТ</i>: ОСОБЛИВОСТІ СЕМАНТИКИ ІЗ ПСИХОЛІНГВІСТИЧНОГО ПОГЛЯДУ	110
АЛАДЬКО О.Д.	МЕТОНІМІЧНІ МОДЕЛІ НОМІНАЦІЇ ОДЯГУ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	113
ГАВРИЛЮК О.Є.	ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТЕАТРАЛЬНОЇ ЛЕКСИКИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	117
ДАНИЛЬЧУК А.А.	ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНО- МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ НА ПРИКЛАДІ ВИВЧЕННЯ ТЕМИ “ІМЕННИК”	119
IVANTSOVA M.O.	DIFFUSED ENGLISH ADVERBS OF TIME	122

СЕМАНТИКА І ПРАГМАТИКА МОВНИХ ОДИНИЦЬ

СІРАНЧУК Н.М.	МОДЕЛІ ПОРОДЖЕННЯ МОВЛЕННЕВОГО ВИСЛОВЛЮВАННЯ ТА ЇХНІЙ ЛЕКСИЧНИЙ АСПЕКТ	126
ГОЛОВЧАК Н.І.	PEJORATIVE BEDEUTUNG DER EIGENNAMEN	129
ZAVOLOTNA T.	NOMINATIVE PROCESS OF FASHIONSPEAK	133
ІВАНЧЕНКО М.Ю.	НАЦІОНАЛЬНА СПЕЦИФІКА МЕТАФОРИЧНОЇ АКТУАЛІЗАЦІЇ <i>ЗРАДИ</i> В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	136
ОРЕЛ І.І.	ФУНКЦІЇ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З ФОЛЬКЛОРНИМ КОМПОНЕНТОМ У ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЖАНРУ	138
ПАВЛОВСЬКА Л.О.	ОСОБЛИВОСТІ ПРАГМАТИКИ ВЕРБАЛЬНИХ ФОРМУЛ ПОБАЖАНЬ У РІЗНОСТРУКТУРНИХ МОВАХ	142

*IV Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
“ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ”*

ПАЛЬЧЕВСЬКА О.С.	ОСОБЛИВОСТІ СЕМАНТИКИ КУЛІНАРОНІМІВ В НАРОДНІЙ МОВІ XIX СТ.	146
KHRUSTYCH N.	LEXICAL ANALYSIS OF IDIOLECTS OF FEMALE POLITICIANS	148
ГУБИЧ П.В.	СЕМАНТИЧНЕ СЛОВОТВОРЕННЯ ПОЖЕЖНИХ ТЕРМІНІВ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ	152
ТУПАЛЬСЬКА Г.О.	КОНЦЕПТУАЛЬНІ ІДЕЇ ВИЗНАЧЕННЯ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ПРИРОДИ, СТИЛЬОВОЇ СПЕЦИФІКИ ПЕРИФРАЗ	154
КОГАЄВСЬКА Ю.Р.	ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ АНГЛОМОВНОЇ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НА СТАРШОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ	157
БУЦЬ М.П.	СТРУКТУРНІ ПАРАМЕТРИ АНГЛІЙСЬКИХ АРХІТЕКТУРНИХ ТЕРМІНІВ	159
МАТВІЄВА С.Ю.	ПЕРЕДУМОВИ УТВОРЕННЯ АНГЛІЙСЬКИХ НЕОЛОГІЗМІВ СФЕРИ ІНТЕРНЕТ КОМУНІКАЦІЙ	162
МОГЛЕВСЬКА М.А.	ОСОБЛИВОСТІ СЛЕНГУ ПІДЛІТКІВ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ ДЖ. СЕЛІНДЖЕРА “ЛОВЕЦЬ У ЖИТТІ”)	164
СТЕПАНИШИН Р.В.	СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ПАРАМЕТРИ АНГЛОМОВНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА	167
ХУДЗІК С.М.	ПОХОДЖЕННЯ ТА СЕМАНТИКА ЛЕКСИКИ ФІТОНІМІВ	170
ЧУЧВИЧ О.В.	ЯВИЩЕ ПОЛІСЕМІЇ В АСТРОНОМІЧНІЙ ТА ПРАВООХОРОННІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ	172

СЕМАНТИКА ТЕКСТУ І ДИСКУРСУ

БАБЕЛЮК О.А.	РИЗОМА ЯК НЕЛІНІЙНИЙ ПРИНЦИП ПОБУДОВИ ПОСТМОДЕРНІСТСЬКОГО ТЕКСТУ	176
КУЧМА Т.В.	СЕМАНТИКА “БЕЗЗМІСТОВНИХ” ТЕКСТІВ	178
ЛЕВКОВЕЦЬ Н.П.	СЕМАНТИКА ТЕКСТУ	181
ГОРОХОВЦЕВА Є.В.	ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ “ДИСКУРС” ТА “ТЕКСТ”	184
АРТЕМОВА Ю.І.	СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЛІНГВОКУЛЬТУРНОЇ ПАРАДИГМИ КОНЦЕПТУ <i>ВЕСІЛЛЯ</i> В РОМАНІ У. САМЧУКА “МАРІЯ”	186
ОБІДЕНКО А.В.	СЕМАНТИКА ЕВФЕМІЗМІВ У НІМЕЦЬКОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	190
ТКАЧУК Т.В.	ФУНКЦІЇ ЕКСПРЕСИВНОГО СИНТАКСИСУ В ОПОВІДАННІ АРТУРА КОНАНА ДОЙЛЯ “ПІСТРЯВА СТРІЧКА”	192

НИКОНЮК А.С.	ЕПІТЕТИ В РОМАНІ О. УАЙЛЬДА “ПОРТРЕТ ДОРІАНА ГРЕЯ”	195
SAGANOVSKA D.A.	GENRE AND STYLISTIC FEATURES OF V.WOOLFS NOVEL “TO THE LIGHTHOUSE”	197
ТРИГУБЕНКО Л.В.	ЖАНРОВІ ОСОБЛИВОСТІ КАЗКИ-ФЕНТЕЗІ	200
СЕМАНТИКА І ПЕРЕКЛАД		
СЛАВОВА Л.Л.	ВІДТВОРЕННЯ КУЛЬТУРНО СПЕЦИФІЧНИХ ЕЛЕМЕНТІВ У ПЕРЕКЛАДІ	203
КОНСТАНТИНОВА О.В.	ІМПЛІЦИТНИЙ КОНТЕКСТ І АДЕКВАТНИЙ ПЕРЕКЛАД	205
ПОПКО І.А.	ОСОБЛИВОСТІ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО ПЕРЕКЛАДУ МОВНОЇ ГРИ	207
ОЛІЙНИК І.З.	ЛЕКСИЧНІ ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ ГЕНРІХА БЕЛЛЯ “ОЧИМА КЛОУНА”	210
ГРАБОВИЧ М.Ю.	ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СИНТАКСИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В ПЕРЕКЛАДІ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ	211
БОБЕШКО М.О.	ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТВОРІВ ЕПІСТОЛЯРНОГО ЖАНРУ (НА ПРИКЛАДІ РОМАНІВ НІКОЛАСА СПАРКСА)	213
ЖИГАДЛО К.І.	ДО ПИТАННЯ ВІДТВОРЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ ТЕКСТУ В АСПЕКТІ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА	215
БОЯРСЬКА А.Г.	ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕРМІНІВ РОЗМІНУВАННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	217
ГОЛОВОРОДА Т.П.	СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ ПІСЕНЬ НА УКРАЇНСЬКУ ТА ПОЛЬСЬКУ МОВИ (НА МАТЕРІАЛІ АВТОРСЬКОЇ КАРТОТЕКИ ТЕКСТОВИХ ФРАГМЕНТІВ ПІСЕНЬ РЕПКОР ГУРТУ HOLLYWOOD UNDEAD)	220
МАКАРОВА О.С.	МОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ФІНАНСОВОЇ НЕСПРОМОЖНОСТІ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	223
ПОЛІЩУК Р.В.	ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ФІЛЬМОНІМІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	226
ПУНДИК Т.В.	ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКИХ КАЗОК НА АНГЛІЙСЬКУ МОВУ	229
ХАВИК А.П.	ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ АНГЛОМОВНИХ ПІСЕНЬ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ (НА МАТЕРІАЛІ ПІСЕНЬ ЖАНРУ ПОП)	232

основному вживаються прикметники: *негативна, певними, основна, спонукальна, цільова, вихідна, єдина, необхідна, головна, важлива, вагома, реальна, інша, генеральна* тощо; займенники: *ця, такі, та*, т.д.; подекуди дієслова, як-от *роз’яснюється*.

Отримані дані демонструють, що слот ВИД може знаходитись як зліва від агенса, так і справа, а отже фреймове моделювання синтаксичного концепту КАУЗАЛЬНІСТЬ потребує доопрацювання.

Висновок. Таким чином, здобуті із застосуванням корпусного підходу результати свідчать не лише про можливість, але й доцільність встановлення наповнення слотів фреймових моделей синтаксичних концептів з різного типу дискурсу з подальшим окресленням деталізованих прототипних ситуацій для успішної комунікації.

Список використаних джерел:

1. Леміш, Н.Є. (2015). *Вертеральні типи каузальності у споріднених мовах*. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка.
2. Леміш, Н.Є. (2014). Синтаксичний концепт як *tertium comparationis* при встановленні типології структур каузального комплексу (на матеріалі нідерландської та української мов). *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія Філологія*, 17, 1. 107-114.
3. *MOVA.info: лінгвістичний портал*. Available: <http://www.mova.info/corpus.aspx?l1=209>
4. Gries, S. T., & Stefanowitsch, A. (Eds.). (2006). *Corpora in cognitive linguistics: corpus-based approaches to syntax and lexis. Trends in Linguistics*. Berlin & New York: Mouton de Gruyter.
5. Lemish, N.Ye., Zernetska, A.A. (2018). Archetypal images of cause as a dominant of causal complex in the cross-linguistic perspective. *Philological sciences: development prospects in countries of Europe at the beginning of the millennium*. Riga: Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 227-244.

УДК 811.161.2’373

Шевчук Т.Б., канд. філол. наук
Рівненський державний гуманітарний університет
(Рівне, Україна)

КОНЦЕПТ СУМУ ЛЕКСИЧНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Концепт є одним з основних семантичних понять когнітивної лінгвістики, що виникла у сфері когнітології. Поняття “концепту” не має однозначного трактування, оскільки сам термін для лінгвістики

відносно новий. За основу ми беремо визначення концепту, запропоноване О. Кубряковою, в якому концепт розглядається як термін, що служить для пояснення одиниць ментальних або психічних ресурсів нашої свідомості та тієї інформаційної структури, яка відбиває знання й досвід людини: оперативно-змістова одиниця пам'яті, ментального лексикону, концептуальної системи та мови мозку, всієї картини світу, відбитої в людській психіці (Кубрякова, 1996, с. 245).

Пізнаючи світ, людина по-різному сприймає предмети і явища. Одні події викликають захоплення, інші – сум. Слово *сум* означає стан смутку, скорботи чи стурбованості і завжди пов'язується із якимись тривогами та викликає загальне почуття дискомфорту в душі. Лексема “сум” утворює тематичне поле, до якого відносяться слова, значення котрих прямо або опосередковано пов'язані з проявом невеселого, важкого настрою, почуття глибокого жалю, спричинені невдачею, горем: *смуток, сумування, журба, печаль, жаль, жалоці, туга, журбота (розм.), жура (діал.) зажура (поет.), скорбота, нудьга, нудота, нуда (розм.) нерадість, меланхолія, іпохондрія (книжн.), сухота (фольк.), осмута (діал.); туск, (туска) (діалект.); присмуток (легкий смуток); жалоба, скорбота, скорб (уроч.), мінор (розм.)*. Усі слова лексико-семантичної групи становлять синонімічний ряд із домінантою *сум*. Саме це слово, незважаючи на його синонімічну конкуренцію із словами *смуток, журба, печаль, туга, жаль, нудьга*, ми визнаємо домінуючим як найменш ускладнене додатковими семантичними компонентами, таке, що безпосередньо виражає концепт.

Слово *сум* однозначне. Воно позначає невеселий важкий настрій, спричинений горем, невдачею (СУМ, Т. 9, с. 834). У слів *смуток, журба, жаль, жалоці, туга, скорбота, меланхолія* перше значення співпадає – “невеселий важкий настрій, спричинений горем, невдачею”. Розрізняються названі слова відтінками значень: *сум, смуток, журба, жаль* – це невеселий, важкий настрій, *туга* – гнітючий настрій, *жалоці* – пригнічений настрій. Лексема *печаль* раніше функціонувала як полісемант з первинним значенням *клопіт*; як номінант емоції вживалась з вторинним значенням. Сьогодні ця лексема є моносемантичною і входить до лексико-семантичної групи слів, що позначають *сум*.

Метонімічні назви емоцій мають ознаку, що пов'язана з емоційним переживанням. Так, *жаль* первісно означало “колоти, жалити”. У результаті метонімії воно стало позначати вже страждання від того, коли колять, жалять тощо. Невдовзі значення розширилося

далі, і словом *жаль* стали називати смуток і страждання взагалі, не тільки від фізичного болю, і тому з'явилися прикметники – *жалісний, жалісливий, жалібний*.

Неприємні емоції давні слов'яни пов'язували з вогнем, про що свідчить слово *печаль*: *печаль* ← псл. **rekti* “пекти”, тому і слова “засмучуюся”, “печалуюсь” позначають процес від дієслова *пекти*. Слово *сум* – має в корені дієслово “пекти” і означає те, що палить.

Дуже рідко ми сьогодні чуємо слово *туск, тусок*, які часто зустрічаються в прислів'ях та приказках, у творах художньої літератури: *Як хліба край, так і в хліві рай; а як ні куска і в горниці туска. Щемлячий тусок погнав його в гори*.

Концепт, як ми його визначаємо, не збігається з поняттям та із значенням слова, а має більш широкий зміст, що охоплює різноманітні зв'язки явища в картині світу і слова у мовній системі. Тому для виявлення мовної картини світу мало слів, що номінують окремі його явища і фрагменти, необхідно схарактеризувати їх сполучуваність, що дає можливість більш повно показати відповідний фрагмент картини. У зв'язку з цим ми проілюструємо аналіз сполучуваності слова *сум* з різними частинами мови. Найчастіше іменник “сум” сполучається з прикметниками. Наприклад, з прикметниками *глибокий і великий*. Як правило, ці прикметники характеризують простір і пов'язані з вимірами щодо поверхні землі, але, сполучаючись з іменником *сум*, набувають переносного значення “вищого ступеня виявлення почуття”, у певних контекстах вони служать для підсилення оцінки почуття суму: *Смерть геніального поета викликала **глибокий сум** народу... (журн.) Якась спустошеність і великий сум... Безмежний сум снує за мною І, мов та сирота, квилить (П. Карманський)*.

Прикметники *теплий, бентежний, тихий*, сполучаючись з іменником “сум”, утворюють словосполучення, які позначають позитивні емоції (мають значення “прекрасний”), хоча *сум* – це важкий, невеселий настрій (СУМ, Т.9, с.834). Як правило, прикметники зі значенням “прекрасний” не сполучаються з іменниками, що називають негативні почуття (*сум, смуток, журба* тощо): *Якийсь **теплий, бентежний сум** стискав її серце (В. Козаченко). Підійшовши до вікна, довго стояв, замріявшись, і **тихий сум** огортав його душу (Г. Тютюнник)*.

Чорному кольору властиве значення “темний, затурканий, поганий”, який несе негативний семантичний відтінок. Прикметник *чорний* в сполученні зі словом *сум* вказує не на колір, а виражає значення “важкий, тягучий” (*Обгорнула землю нічна тиша, а став*

окутав **чорний сум** (І. Луца). Нічної птиці моторошний зойк і **чорний сум** лубенської дороги (Л. Костенко).

Зустрічаємо ще **осінній сум** (Знов **осінній сум** полонить серце (М. Романець); **незрозумілий, безпричинний** (**Незрозумілий безпричинний суто осінній сум** – відчуття самотності, байдужість до навколишніх, ...все як завжди. осінній сплін (С. Ласкавий); **невимовний сум** (Усі мої пориви – в піднебесся, Де журавлиний **невимовний сум** (А. Гризун); **гнітючий сум** (Гнітючий сум іде до мене в тривожній тиші гробовій (О. Тичка); **блаженний сум** (Ми могли обдурити навколишнє оточення та відобразити на своїм обличчях **блаженний сум** ...(П. Гострий).

Отже, прикметники у сполученні з іменником **сум** вказують на емоційну сферу, стан, почуття емоції людини. У їх семантиці актуалізуються емоційно-експресивні компоненти “сумний”, “невтішний”, іноді “прекрасний”.

Аналіз сполучуваності з дієсловами виявив два типи: зв'язок з дієсловом, при якому назва з концептуальним значенням **сум** виступає об'єктом дії або стану (*викликати сум, вдаватися в сум, впадати в сум, нагнати сум, розігнати сум навіювати сум*), і з дієсловами, при яких **сум** є суб'єктом стану (*огортав сум, окутав сум, відлетить сум, снує сум, сум іде, сум стискає її серце* тощо). У другому типі відношень дієслова, як правило, мають метафоричне значення. В основі семантики метафор лежать дієслова, що позначають рух (**Сум стоїть** у хаті, обнявшись з тишею (М. Коцюбинський). **Сум переважає**, а від того – *переважала і чорна смуга* (В. Самойленко). **Але той сум не хоче покоритись**, *Той сум стає святим, ідучи в бій*) або дієслова місця (**Та сум поселився в серцях титані** (О. Бердник). Часто, описуючи почуття суму, вживають присвійні займенники **мій** і **свій**. Людина може розкривати повністю і яскраво тільки свої почуття. Те, що переживає інша людина, не може бути об'єктом детального, пережитого опису: **Мій сум** – *твоя, народе, доля* (Б. Слівчук) **Я свій сум бережу**, *І нестерпний мій біль не затих.* (І. Коваленко).

Отже, в українській мові понятійний складник концепту СУМ включає сему “настрій”, “якісні властивості емоції”. Синонімічний ряд номінанта “сум” доповнює понятійну складову концепту семами процесу отримання емоції, а також її прояву.

Список використаних джерел:

1. Кубрякова, Е.С., Демьянков, В.З., Панкрац, Ю.Г., Лузина, Л. Г. (1996). Краткий словарь когнитивных терминов. Москва: Наука, 245.

2. Бурячок, А. А., Гнатюк, Г. М., Головащук, С.І. (1999–2000). Словник синонімів української мови: В 2 т. Київ: Наукова думка.
3. Білодід, І. К. (1970–1980). Словник української мови : В 11 т. Київ: Наукова думка. Т. 9. С. 834.
4. Сахно, І. П., Сахно, М. М. (1999). Словник сполучуваності слів української мови (найуживаніша лексика). Дніпропетровськ: Вид-во ДДУ. 539
5. Фасмер, М. (1971). Этимологический словарь русского языка: В 3 т. Москва: Прогресс, Т. 3. С. 816-827.

УДК 811.111'42:821.111-1

Базалій І.В., канд. філол. наук
Херсонський державний університет (Херсон, Україна)

ОБРАЗНО-АСОЦІАТИВНИЙ ШАР КОНЦЕПТУ *ЩАСТЯ* У РОМАНТИЧНІЙ КОМЕДІЇ “DESTINATION WEDDING”

Концепт *ЩАСТЯ*, з точки зору понятійності, належить до числа базових (фундаментальних) психічних концептів емоцій, так як його значення пов'язане зі сферою людських почуттів і переживань.

Що стосується образності досліджуваного концепту, необхідно зазначити, що ця складова у досліджуваному кінофільмі матиме дуже суб'єктивний характер, оскільки, під поняттям “щастя” розуміється певний стан, відчуття, подія тощо, які є індивідуальними для кожного. У зв'язку з цим, у своїй роботі “Концепт щастя: понятійний і образний компоненти”, С.Г. Воркачов справедливо зазначив, що “будь-яка людина прекрасно усвідомлює, що таке щастя, до тих пір, поки її про це не запитують” (Воркачев, 2001).

Основними вербалізаторами концепту *ЩАСТЯ* в проаналізованому комедійному фільмі слугують прямі номінації (*happiness* ‘щастя’, *happy* ‘щасливий’, *pleasure* ‘задоволення’, *enjoyment* ‘насолада’, *satisfaction* ‘задоволення’, *fortune* ‘удача’ тощо), метафоричні й афористичні вирази (на кшталт, *happy bunny* ‘щаслива людина’, *happy-go-lucky* ‘насолоджується життям, безтурботний’, *on cloud nine* ‘на сьомому небі’, *as happy as a clam* ‘задоволений як слон’, *as happy as Larry* ‘надзвичайно радий’ тощо). В ході проведеного аналізу було з'ясовано, що найбільш частими варіантами заміни лексеми *happiness* в проаналізованому фільмі слугували такі номінативні одиниці: *the best thing*, *stirring one's soul*, *satisfaction*, *the greatest wealth*, *gladness*, *enjoyment*, *contentment*, *euphoria*, *felicity*, *gaiety*, *joy*, *merriment*, *paradise*, *pleasure*, *prosperity*, *well-being*.

Наукове видання

**ПРОБЛЕМИ
ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ**

Збірник матеріалів
IV Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції
21 листопада 2019 року, м. Рівне

**THE PROBLEMS
OF LINGUISTIC SEMANTICS**

The Collection of Conference Proceedings
The 4th International Scientific and Practical Internet Conference
November 21, 2019, Rivne

Формат 60x84^{1/16}.

Папір офсетний. Друк ризографічний.
Гарнітура Century Schoolbook.
Ум. др. арк. 13. Наклад 120.

Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету
м. Рівне, 33000, вул. Ст. Бандери, 12,
тел.: (0362) 26-48-83

Друк: "ПараГраф+",
м. Рівне, 33000, вул. Гетьмана Мазеши, 6/8,
тел.: (0362) 26-49-27